

Презентация към глава 6

ДЕМОГРАФСКИТЕ ПРОЦЕСИ И ГЛОБАЛНОТО ЗДРАВЕ

1. ДЕМОГРАФСКИ ПОДХОДИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ОЦЕНКА НА ГЛОБАЛНОТО ЗДРАВЕ

1.1. Основни понятия

(от учебника по социална медицина)

Демографията е наука за населението (“демос”

- народ, народонаселение; “графос” - описвам).

Цялостната характеристика на населението се извършва в два основни разреза:

- **статика и**

- **динамика на населението.**

= **Статиката** включва данни за броя и структурата на населението в определен момент (общо, по пол, по възраст, по местоживееене и др.).

= **Динамиката** включва промените, които настъпват в резултат на:

- **естествени събития** (раждания, умирация, бракове, разводи) и
- **миграционни процеси.**

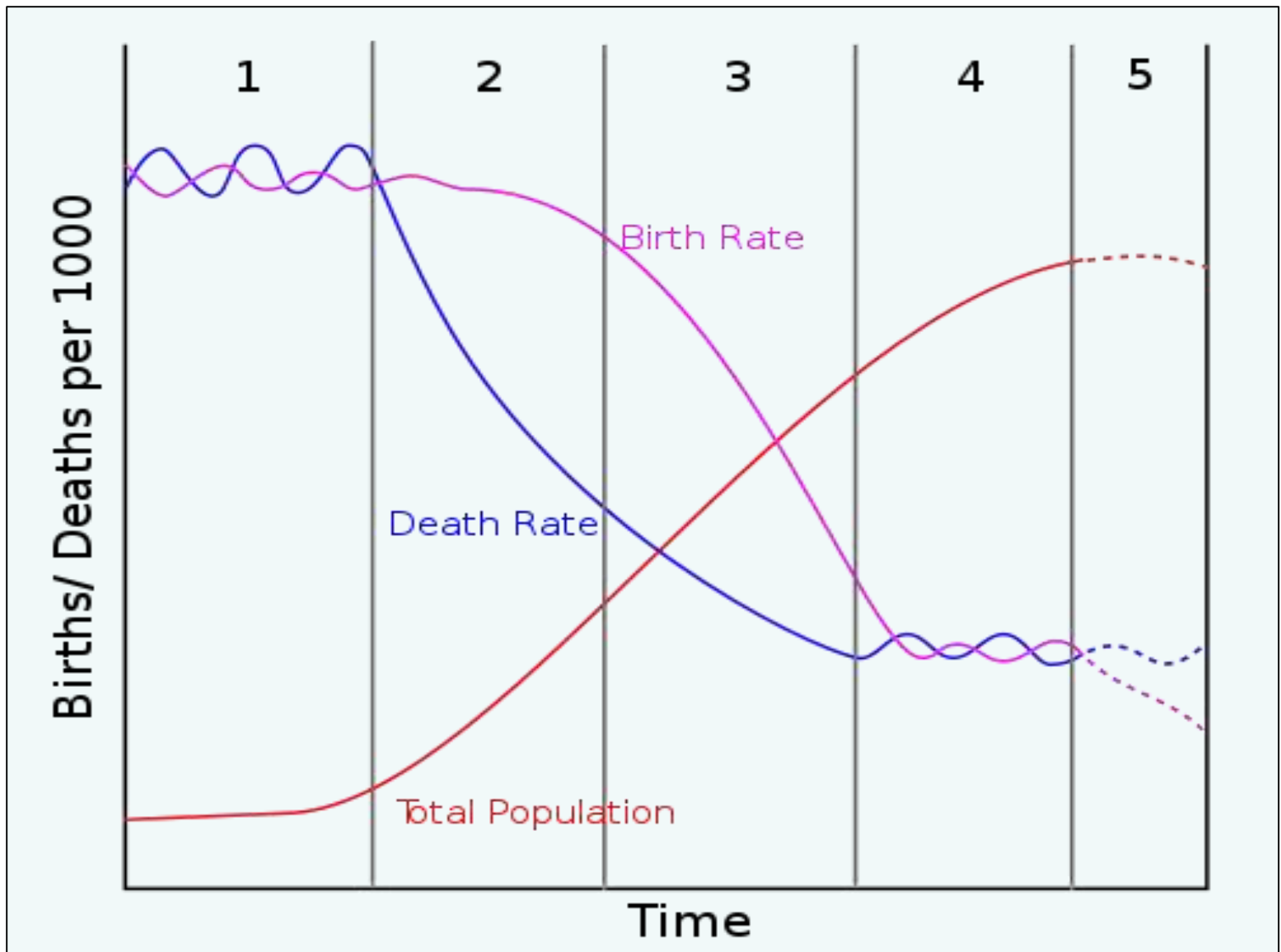
= Съответно на това различаваме **естествено и механично движение на населението.**

= Механично движение на населението - численост и структура на мигриращите потоци (емиграция, имиграция, село-град, село-село, град-град, град-село, местоживеене-месторабота и др.);

= Естествено движение на населението - брачност, раждаемост, обща и сумарна плодовитост, смъртност (обща и детска), естествен прираст, средна продължителност на предстоящия живот и др.

ДЕМОГРАФСКИ ЦИКЪЛ

5 стадия

- 1. Стационарирано население** - висока раждаемост и висока смъртност при почти еднакви стойности.
- 2. Ранен стадий на нарастване на населението** – смъртността намалява, раждаемостта остава непроменена (Африка, Югоизточна Азия, Б-я 1900-1950).
- 3. Късен стадий на нарастване на населението** – смъртността продължава да намалява, раждаемостта също намалява, но е по-висока от смъртността (Индия, България 1950-1985 г.).

4. Стационариране на населението при ниска раждаемост и смъртност - болшинството силно развити страни (България 1985-1990 г.)

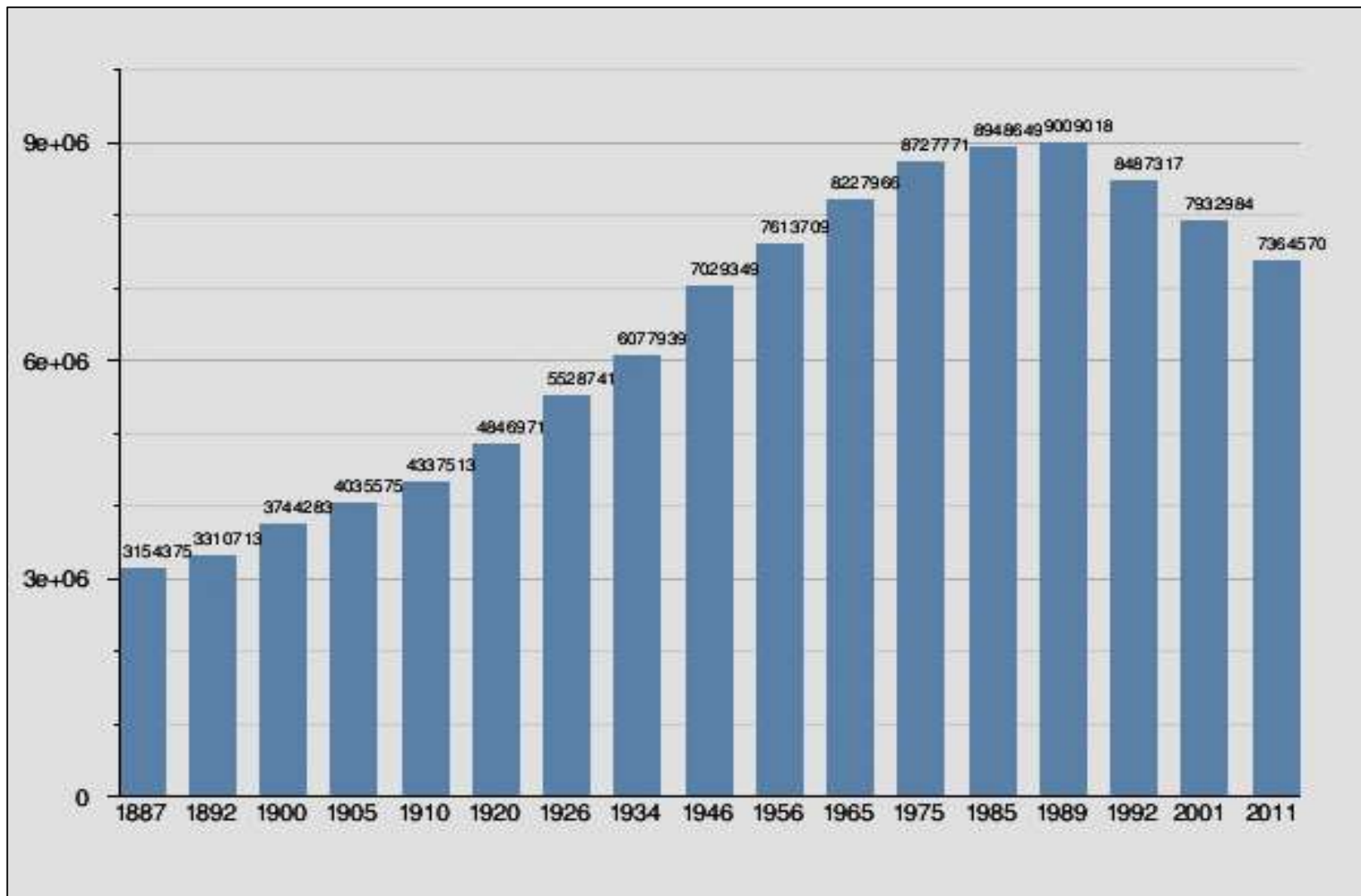
5. Намаляване на населението – раждаемостта е по-ниска от смъртността (България след 1990 г., Италия, Германия, Унгария и др.)

Численост на населението

- преброявания (слайд 12)

- екстраполяция

- интерполяция

Население на България според 17-те преброявания

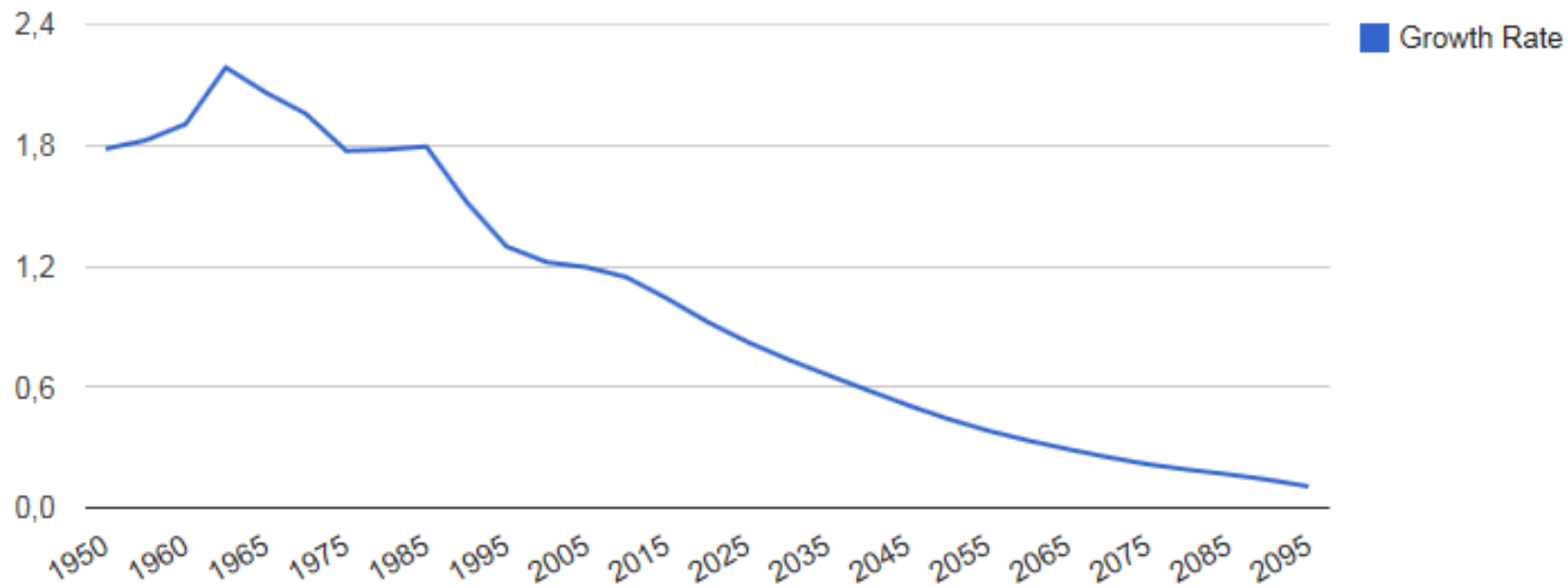
2. ТЕНДЕНЦИИ В ЧИСЛЕННОСТТА НА НАСЕЛЕНИЕТО

Характеристиката на числеността на населението се извършва чрез:

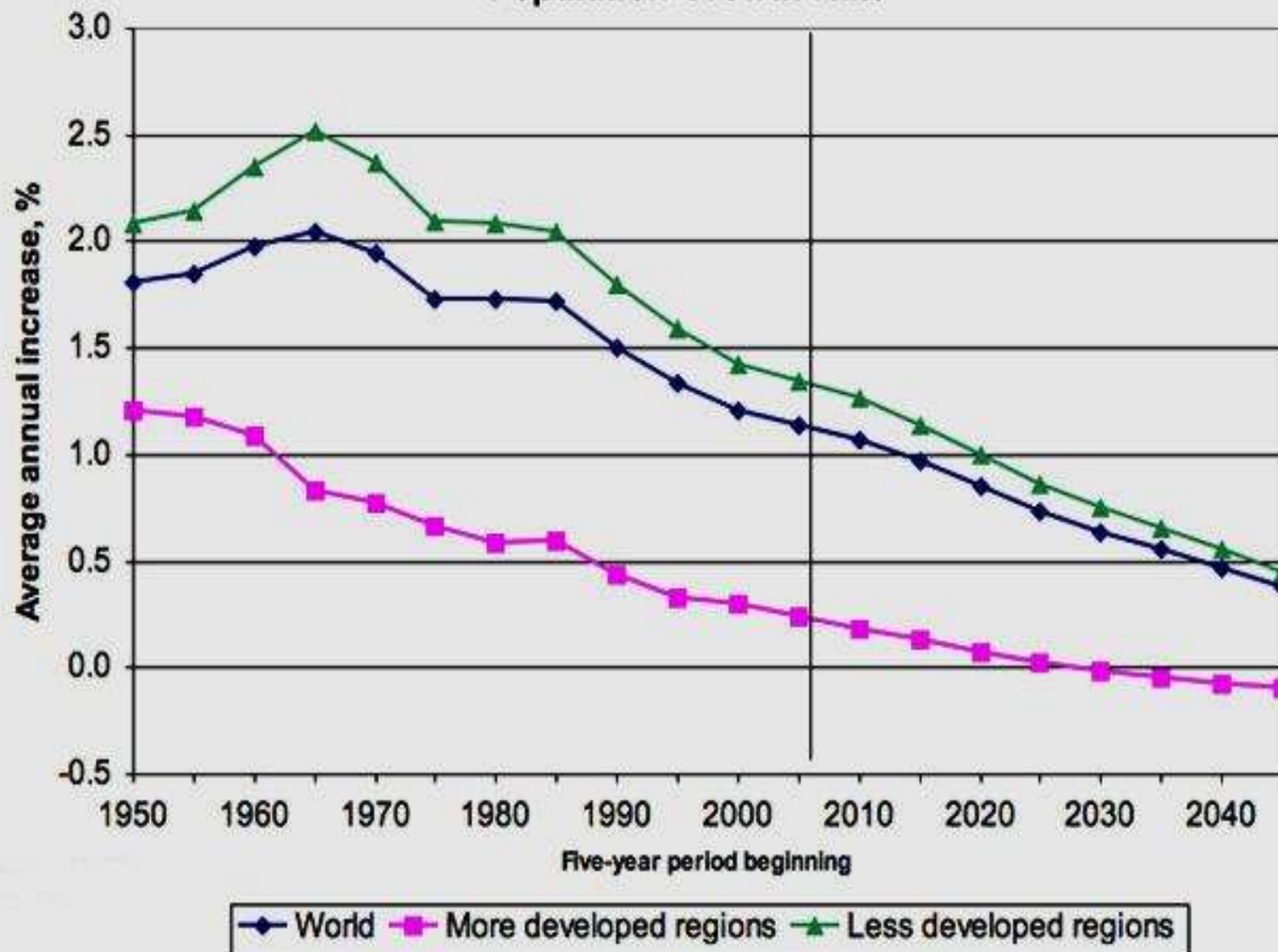
- брой към определен период и средногодишния ръст в %;
- времето за достигане до следващ милиард;
- времето за удвояване на числеността на населението.

Година	Население	Средногодишен ръст (%)	Години до следващ милиард
1650	500 милиона	-	-
1820	1 милиард	0,4	170
1939	2 милиарда	1,1	119
1960	3 милиарда	1,8	33
1974	4 милиарда	1,9	21
1987	5 милиарда	1,6	13
1999	6 милиарда	1,4	12
2011	7 милиарда	1,2	12
2024	8 милиарда	0,8	13
2048	9 милиарда	0,5	24

World Population Growth Rate (%)

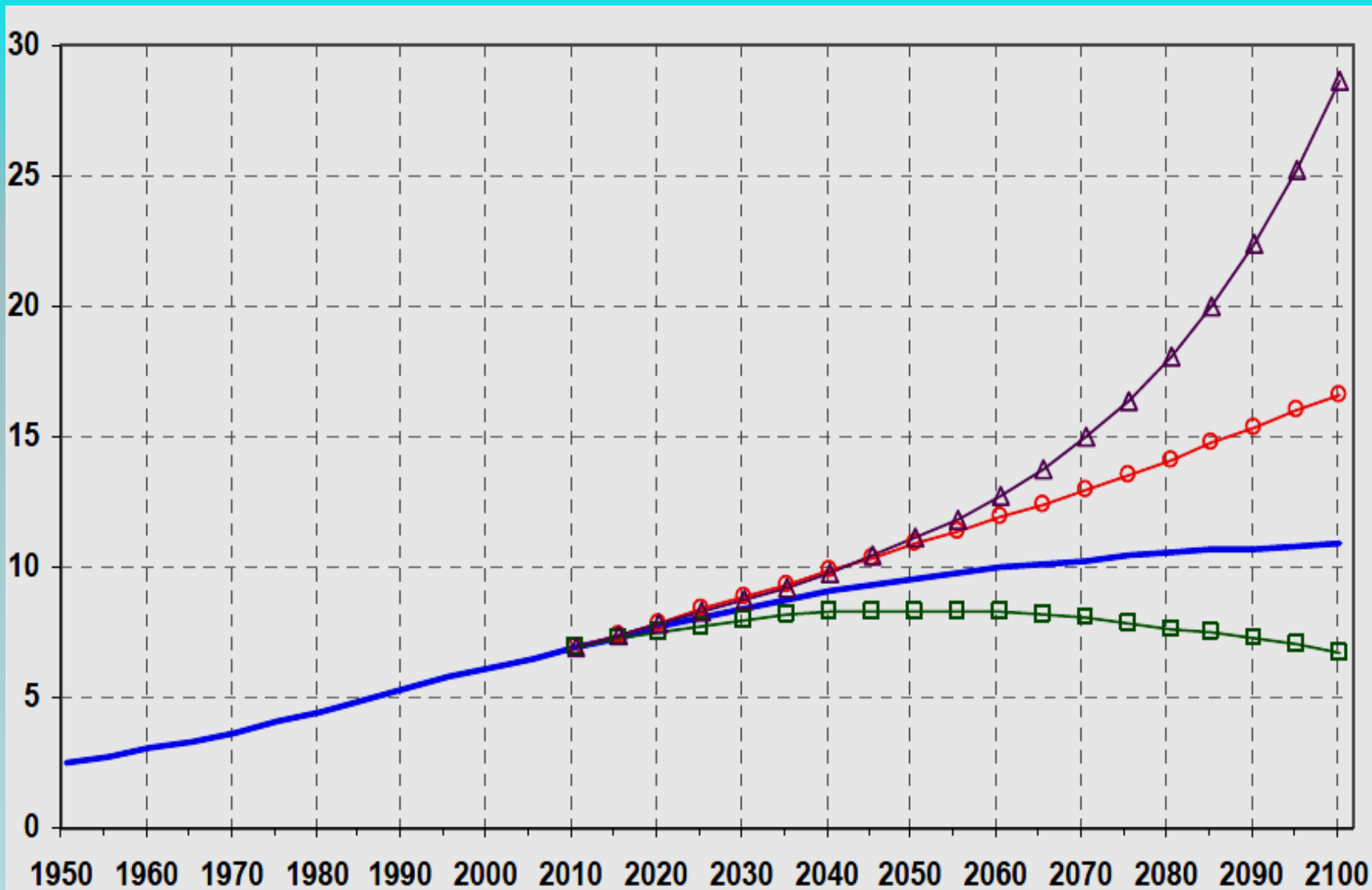

Population Growth Rate

Най-висок прираст – в 1960-те години.
Сега - около **1.14%** – с 80 млн годишно.
Прогнозира се намаляване до по-малко от
1% през 2020 г. и до по-малко от 0,5%
около 2050 г.

Към 2042 г. населението в света ще
достигне 9 милиарда и ще се стабилизира
около 10 милиарда след 2062 г. (слайд 19).

Населението в света по различни варианти на прогнози на ООН

Population clock

4 октомври 2019 г. – 12:35

Current World Population

7,734,711,200

[view all people on 1 page >](#)

TODAY

Births today
202,038

Deaths today
84,821

Population Growth today
117,217

THIS YEAR

Births this year
106,114,140

Deaths this year
44,549,259

Population Growth this year
61,564,881

TOP 20 LARGEST COUNTRIES BY POPULATION (LIVE)

1		<u>China</u>	1,399,129,837	11		<u>Mexico</u>	124,758,227
2		<u>India</u>	1,277,382,000	12		<u>Philippines</u>	101,214,686
3		<u>United States</u>	324,233,133	13		<u>Ethiopia</u>	98,095,942
4		<u>Indonesia</u>	254,738,445	14		<u>Vietnam</u>	93,114,445
5		<u>Brazil</u>	203,123,421	15		<u>Egypt</u>	84,259,521
6		<u>Pakistan</u>	187,095,055	16		<u>Germany</u>	82,604,143
7		<u>Nigeria</u>	181,763,823	17		<u>Iran</u>	79,139,763
8		<u>Bangladesh</u>	159,766,571	18		<u>Turkey</u>	76,428,345
9		<u>Russia</u>	142,231,172	19		<u>Congo</u>	70,582,384
10		<u>Japan</u>	126,906,816	20		<u>Thailand</u>	67,360,888

НАСЕЛЕНИЕ В СВЕТА 1950-2050 (МИЛИОНИ И %)

Региони	1950	%	2000	%	2050*	%
Общо	2 519	100,0	6 057	100,0	9 322	100,0
Развит свят	814	32,3	1191	19,7	1 181	12,7
Развиващ се свят	1 706	67,7	4 865	80,3	8 141	87,3

СТРАНИ, ЧИЕТО НАСЕЛЕНИЕ ЩЕ НАМАЛЕЕ КЪМ 2050 Г. С ПОВЕЧЕ ОТ 20%

Естония – 46.1

България – 43.0

Украйна – 39.6

Грузия – 38.8

Гвиана – 33.7

Русия – 28.3

Латвия – 28.0

Италия – 25.3

Унгария – 24.9

Швейцария – 21.8

Испания – 21.6

Австрия – 20.1

3. Структура на населението

Структурата на населението
представя разпределението му по
определени признаци (пол, възраст и др.)
и се описва чрез **пропорции (структурни**
показатели, относителни дялове,
екстензивни показатели).

СТРУКТУРА ПО ПОЛ

- в проценти

(при новородени 51% : 49%)

**- брой жени на 100 или 1000
мъже или обратно**

4. ПОДХОДИ ЗА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ВЪЗРАСТОВАТА СТРУКТУРА

***Възрастовата структура на
населението*** представя

**разпределението на населението по
отделни възрастови групи в
проценти.**

**4.1. Чрез съпоставяне на
относителните дялове на
0-14 г., 15-49 г. и над 50 г.
(слайд 29)**

= Прогресивен тип

= Стационарен тип

= Регресивен тип

ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА	0-14 Г.	15-49	50 Г. +	ОБЩО
ПРОГРЕСИВЕН ТИП	30,0	50,0	20,0	100,0
СТАЦИОНАРЕН ТИП	25,0	50,0	25,0	100,0
РЕГРЕСИВЕН ТИП	20,0	50,0	30,0	100,0

4.2. Чрез относителните дялове на лицата над 60 г. и над 65 г.

ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА	НАД 60 Г.	НАД 65 Г.
МЛАДА	ПОД 10 %	ПОД 5%
В ПРЕДДВЕРИЕ НА ЗАСТАРЯВАНЕТО	10 – 15 %	5 – 10%
ЗАСТАРЯЛА	НАД 15 %	НАД 10 %

4.3. Чрез съотношения на зависимост

- **% съотношение над 65 г./15-64г.**
- **% съотношение на 0-14 г./15-64г.**
- **% съотношение на 0-14 г. + над 65г. към 15-64 г.**
- **% съотношение над 65 г./0-14 г.**

**Съотношение на зависимост на
младите лица към трудоспособната
възраст**

(Youth Dependency Ratio)

$$\frac{\text{0-14 г.}}{\text{15-64 г.}} \times 100$$

**Съотношение на зависимост на
възрастните лица към
трудоспособната възраст
(Old Dependency Ratio)**

$$\frac{\text{лица над 65 г.}}{\text{15-64 г.}} \times 100$$

Общо съотношение на зависимост на възрастните лица към трудоспособната възраст (Total Dependency Ratio)

$$\frac{0-14 \text{ г.} + \text{над } 65 \text{ г.}}{15-64 \text{ г.}} \times 100$$

Най-важно съотношение (Индекс на застаряването)

$$\frac{\text{над 65 г.}}{\text{0-14 г.}} \times 100$$

Критична точка – 100%.

Силно застаряване – над 100%

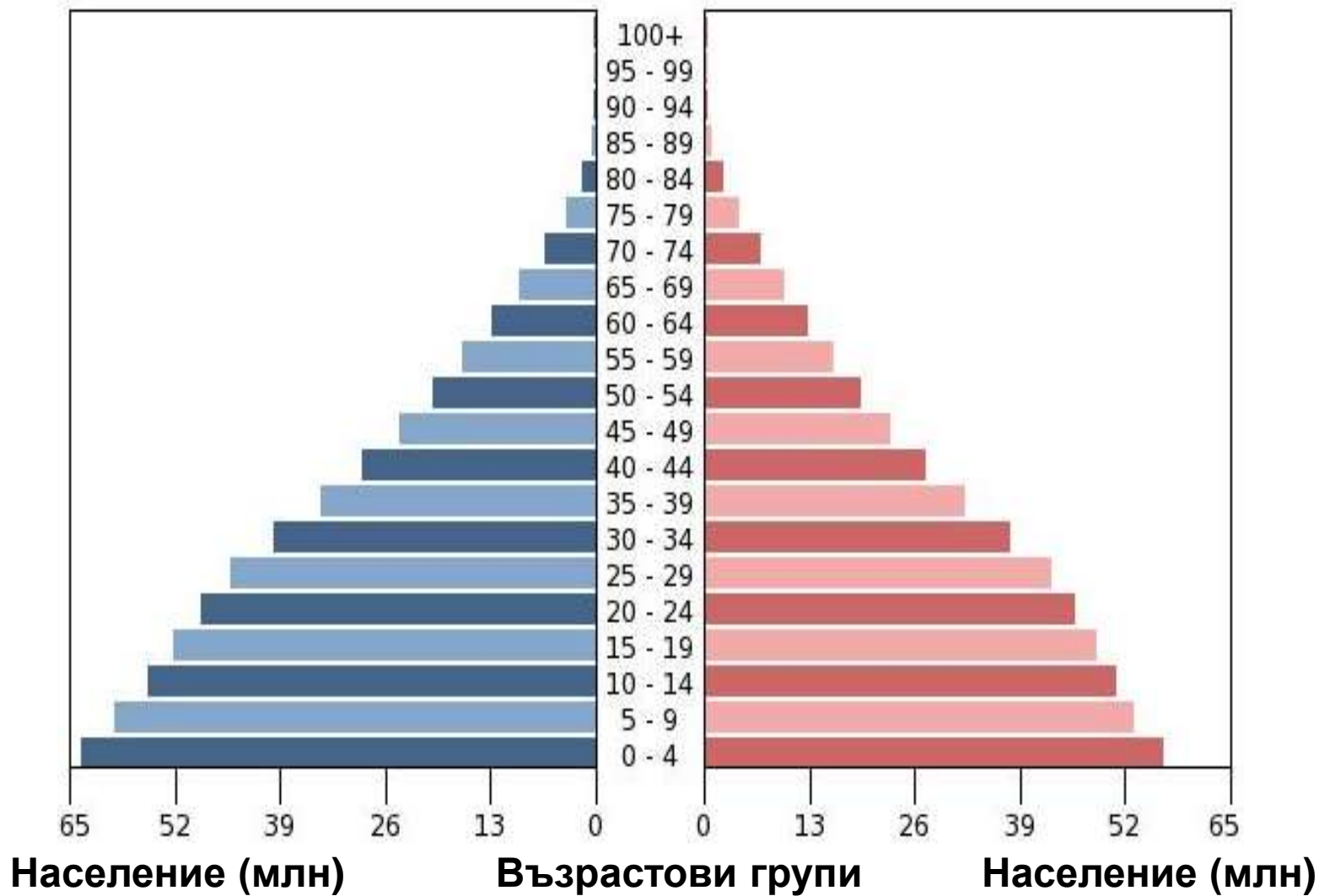
Година	Проценти и процентни съотношения между основните възрастови групи						
	0-14 г.	15-64	65+	0-14/15-64	65+/15-64	Общо завис.	65+/0-14
1970	22,8	67,6	9,6	33,8	14,2	48,0	42,1
1975	22,0	67,1	10,9	32,8	16,3	49,1	49,6
1980	22,1	66,0	11,9	33,5	18,0	51,5	53,8
1985	20,8	67,6	11,6	30,8	17,1	47,9	55,8
1990	20,4	66,6	13,0	30,7	19,5	50,2	63,7
1995	17,9	67,1	15,0	26,7	22,4	49,1	83,8
2000	15,7	68,0	16,3	23,1	24,0	47,1	103,8
2005	13,7	69,1	17,2	19,8	24,9	44,7	125,5
2010	13,7	68,7	17,6	19,7	25,6	45,3	128,5
2011	13,3	68,0	18,7	19,6	27,5	47,1	140,6
2014	13,8	66,2	20,0	20,8	30,2	51,0	144,9

В България по области – 2014 г.

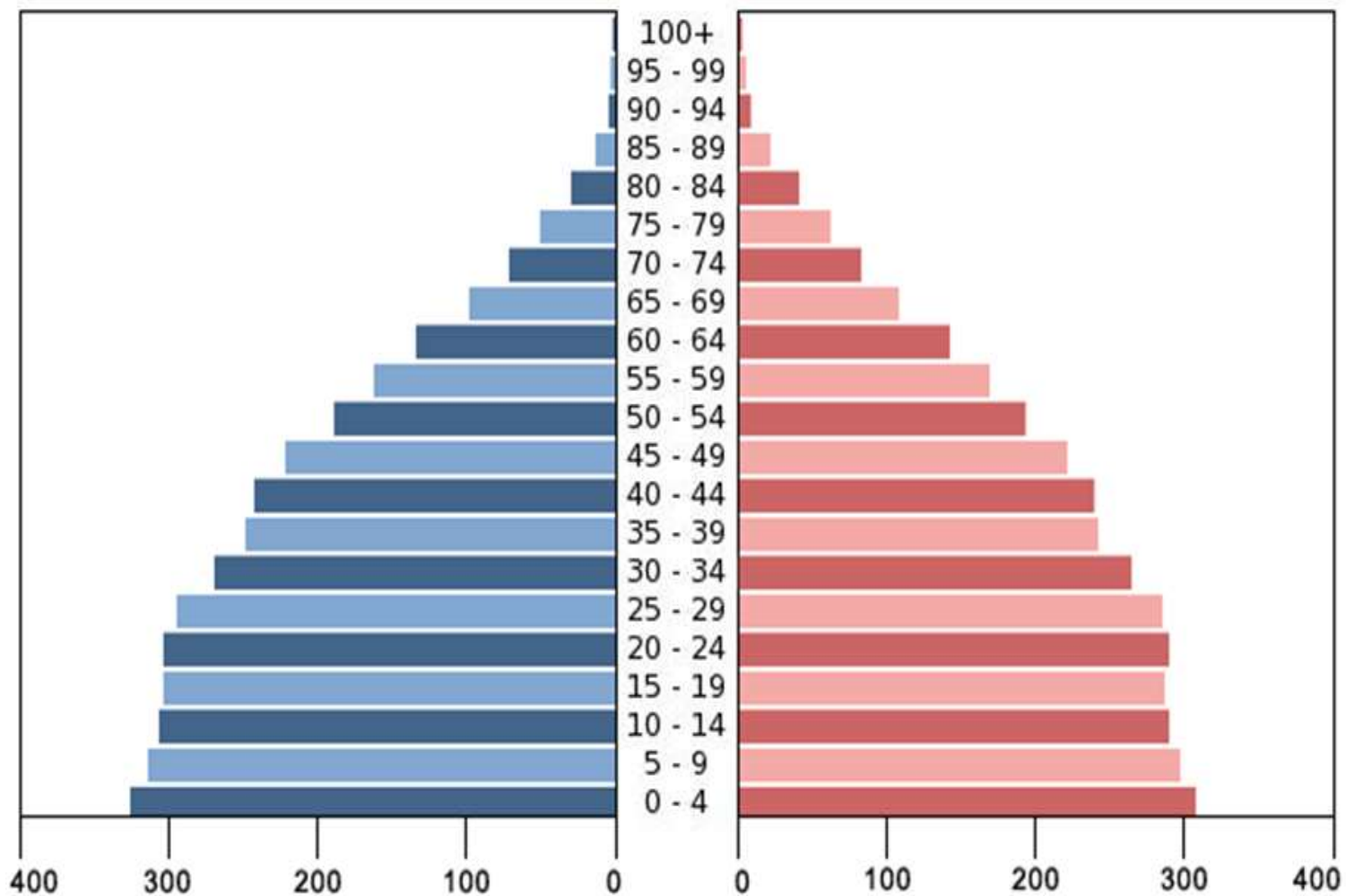
Области	% 0-14	% 65+	0-14/15-64	65+/15-64	65+/0-14
България	13,3	18,7	19,4	27,1	140,6
Видин	11,8	25,5	19,0	40,6	216,1
Габрово	11,1	23,9	17,1	36,7	215,3
Кюстендил	11,5	22,8	17,4	34,8	198,2
Перник	11,4	21,9	17,0	32,9	192,1
Монтана	12,8	23,5	19,7	36,8	183,6
Силистра	11,0	20,0	16,0	29,0	181,8
Ловеч	13,1	23,3	20,6	36,6	177,8
В. Търново	11,6	20,2	17,1	29,6	174,1
Плевен	12,9	22,4	19,9	34,7	173,6
Русе	12,0	20,3	17,7	30,0	169,2
Враца	13,4	20,8	20,4	31,6	155,2
Ямбол	13,7	21,0	21,1	32,1	153,3

Области	% 0-14	% 65+	0-14/15-64	65+/15-64	65+/0-14
Хасково	13,2	20,1	19,7	30,1	152,3
София обл.	13,5	20,2	20,3	30,5	149,6
Смолян	11,8	17,5	16,6	24,7	148,3
Ст. Загора	13,6	19,5	20,3	29,1	143,4
Пловдив	13,3	18,6	19,5	27,4	139,8
Търговище	14,2	18,5	21,1	27,5	130,3
Добрич	13,8	17,9	20,2	26,2	129,7
Разград	13,8	17,6	20,2	25,6	127,5
София	12,3	15,6	17,1	21,7	126,8
Шумен	14,0	17,6	20,5	25,5	125,7
Пазарджик	14,4	17,6	21,2	25,9	122,2
Кърджали	13,9	16,9	20,1	24,4	121,6
Благоевград	14,00	16,0	19,3	22,8	114,3
Варна	14,2	16,0	20,3	23,0	112,7
Бургас	14,7	16,2	21,2	23,4	110,2
Сливен	17,2	16,9	26,1	25,6	98,3

ЧРЕЗ ПОСТРОЯВАНЕ НА ВЪЗРАСТОВА ПИРАМИДА

Млада възрастова структура - Индия 2000 г.

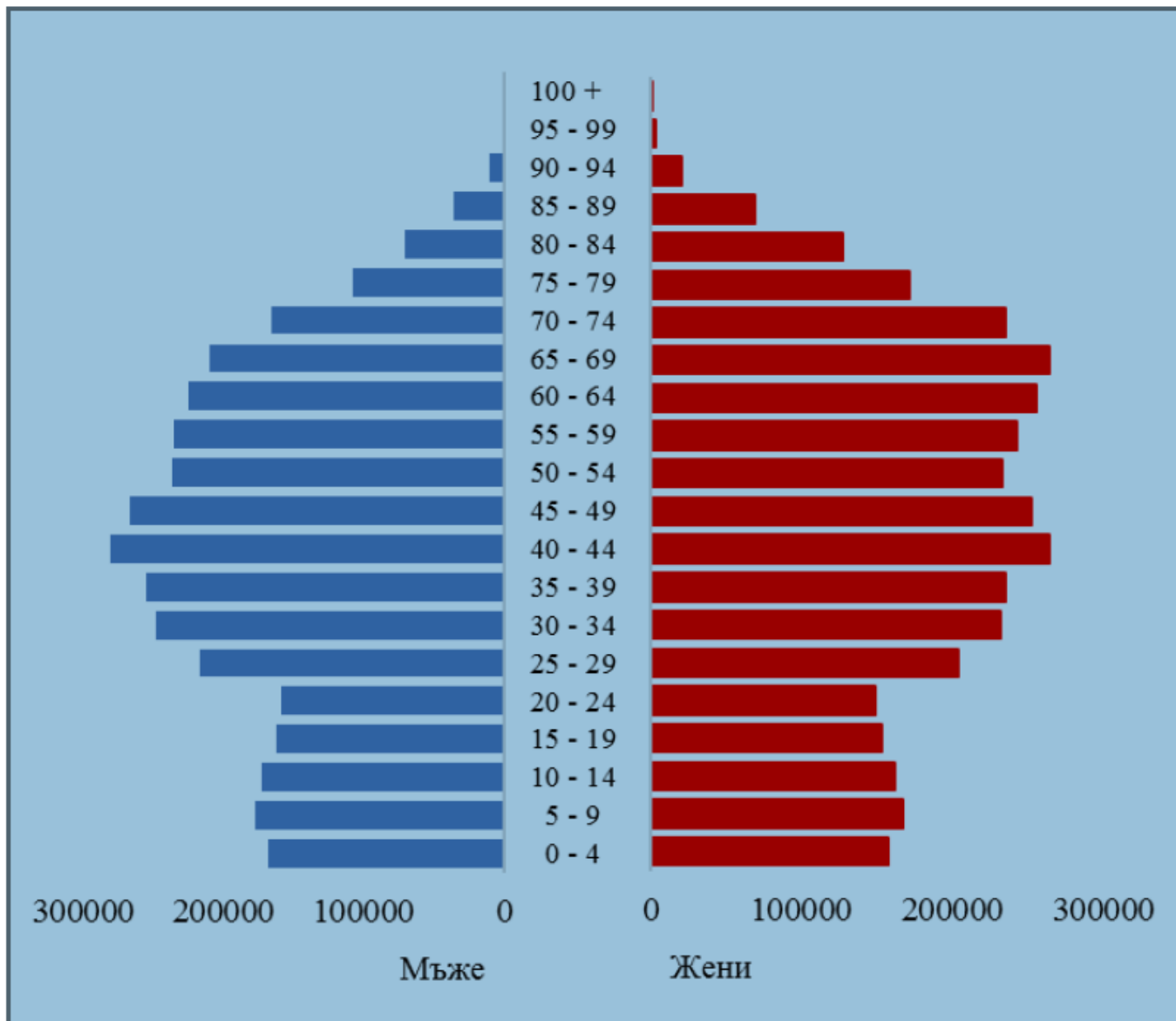

Население (млн)

Възрастови групи

Население (млн)

Навлизване в предверието на застаряването

Възrastова структура на населението в България към 31.12.2018 г.

23.10.2019 г.

***ТЕНДЕНЦИИ И МЕДИКО-
СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ НА
СТАРЕЕНЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО***

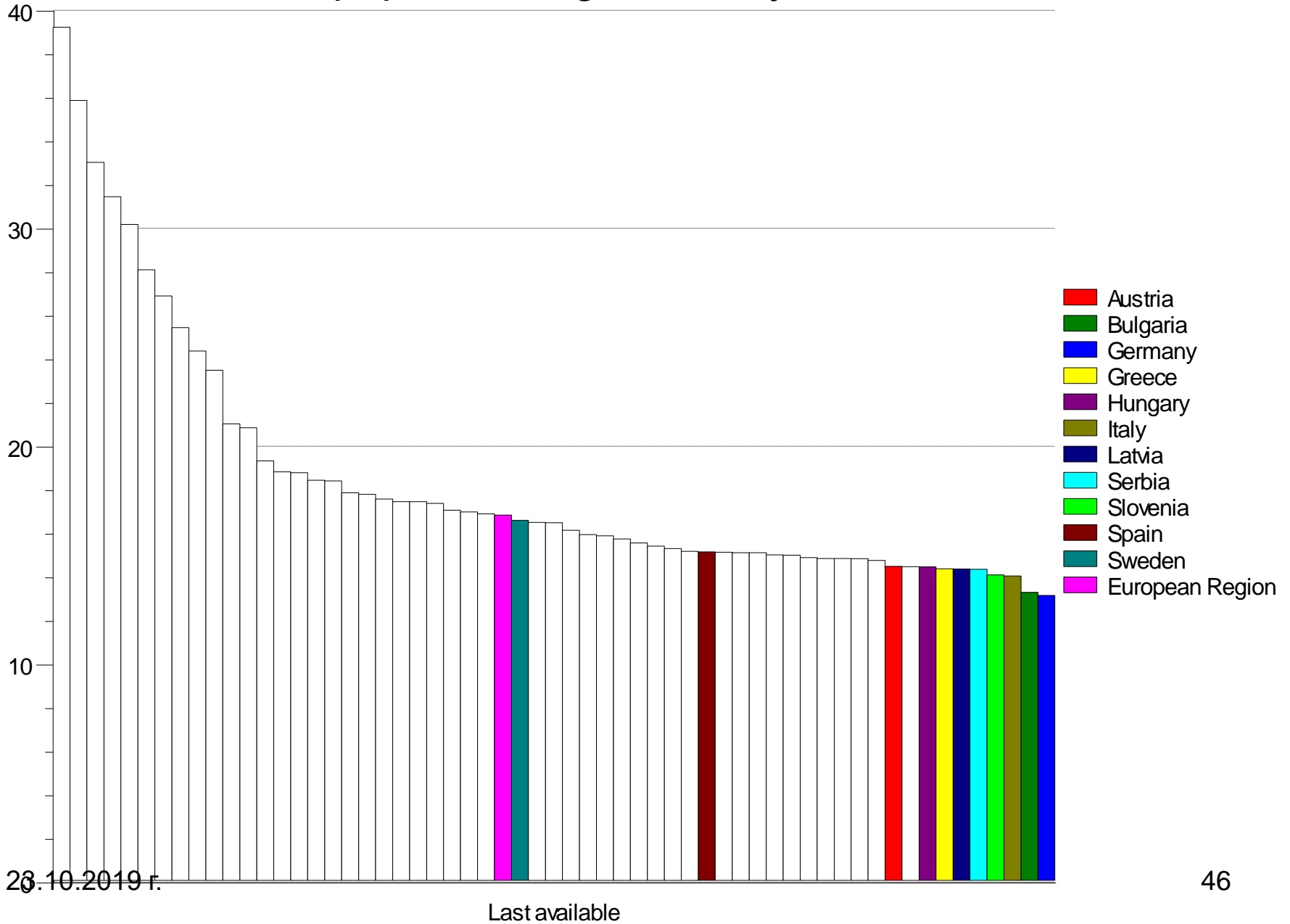
СРЕДНА ВЪЗРАСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО В СВЕТА

Региони	1950	2000	2050
Общо	23,6	26,5	36,2
Развит свят	28,6	37,4	46,4
Развиващ се свят общо	21,4	24,3	35,0
Най-слабо развити страни	19,5	18,2	26,5

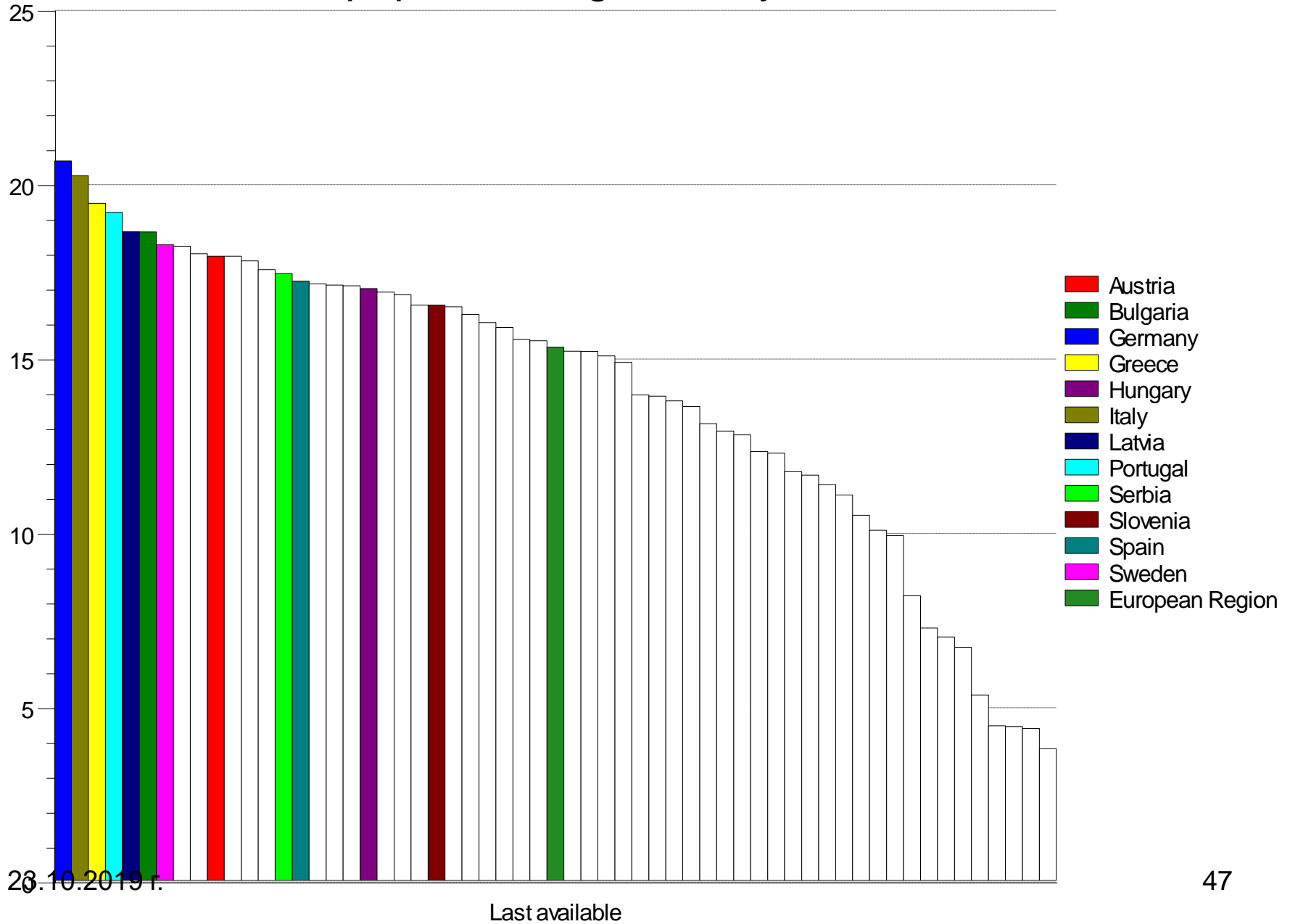
Кои са най-застарелите страни в Европа?

Страни	65+/0-14		Ръст в %
	1970	2014	2014/1970
Италия	43,68	144,20	330,1
България	42,00	140,60	334,8
Гърция	44,89	135,40	301,6
Португалия	33,97	132,19	389,1
Австрия	57,92	120,89	208,7
Унгария	55,50	115,61	208,3
Испания	34,74	113,72	327,3
Швейцария	47,77	111,90	234,2
Швеция	65,60	110,12	167,9
Финландия	37,16	108,07	290,8
Румъния	34,67	98,61	284,4
Дания	52,68	96,18	182,6
Обединено кралство	54,07	94,79	175,3
Нидерландия	37,24	91,54	245,9
Полша	30,55	90,09	294,9
Норвегия	52,64	81,86	155,5

% of population aged 0–14 years

% of population aged 65+ years

2010-2019 f.

***5. ТЕНДЕНЦИИ И МЕДИКО-
СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ НА
СТАРЕЕНЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО***

СРЕДНА ВЪЗРАСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО В СВЕТА

Региони	1950	2000	2050
Общо	23,6	26,5	36,2
Развит свят	28,6	37,4	46,4
Развиващ се свят общо	21,4	24,3	35,0
Най-слабо развити страни	19,5	18,2	26,5

ЗДРАВЕН СТАТУС В ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ

Европейско проучване върху качеството на живота (EQLS) показва, че здравният статус в присъединилите се след 2004 г. страни е като цяло по-лош от този в старите 15 страни-членки. Макар СППЖ да нараства, то тези страни няма да достигнат нивото на здраве на възрастните хора в останалите 15 страни в следващите две десетилетия.

Проучването показва също, че възрастта играе главна роля в болестността и инвалидността. Над половината от лицата над 65 г. в тези страни посочват хронични заболявания и инвалидност.

Според друго проучване върху здравето, стареенето и пенсионирането в Европа (SHARE), около 40% от възрастните лица отбелязват някаква степен на ограничение на двигателната активност и почти 50% посочват хронични здравни проблеми.

Повече от 2/3 са имали поне едно хронично заболяване, а 40% посочват две и повече. Сред най-честите заболявания са: артрит, диабет и сърдечни заболявания, хипертония и висок холестерол.

Основните причини за смърт са болестите на кръвообращението и неоплазмите, които заедно формират около 2/3 от всички умиравания. Една шеста от умираанията се дължи на ИБС и 1/10 – на мозъчно-съдовата болест.

Все по-малко лица в трудоспособна възраст за подкрепа на по-възрастните хора.

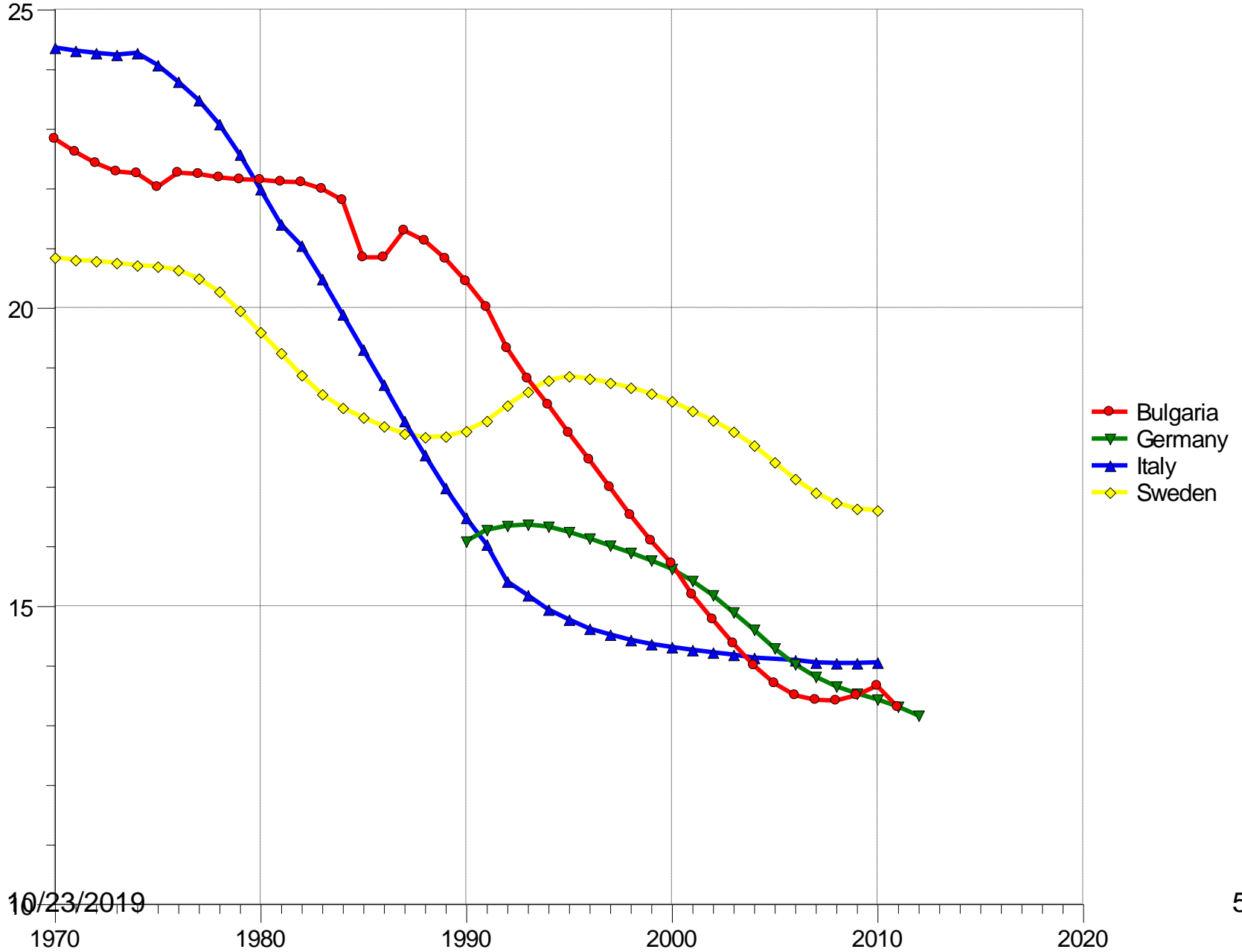
Населението на Европа застарява поради нарастващата средна продължителност на предстоящия живот и намаляването на раждаемостта. Броят на лицата в трудоспособна възраст на 1 пенсионер ще намалее почти 2 пъти към 2050 г. – от 3.5 сега до 1.8.

Заедно с намаляването на раждаемостта ще настъпят проблеми с привличането на квалифицирани работници и броят на излизащите от трудоспособна възраст ще превишава встъпващите в нея.

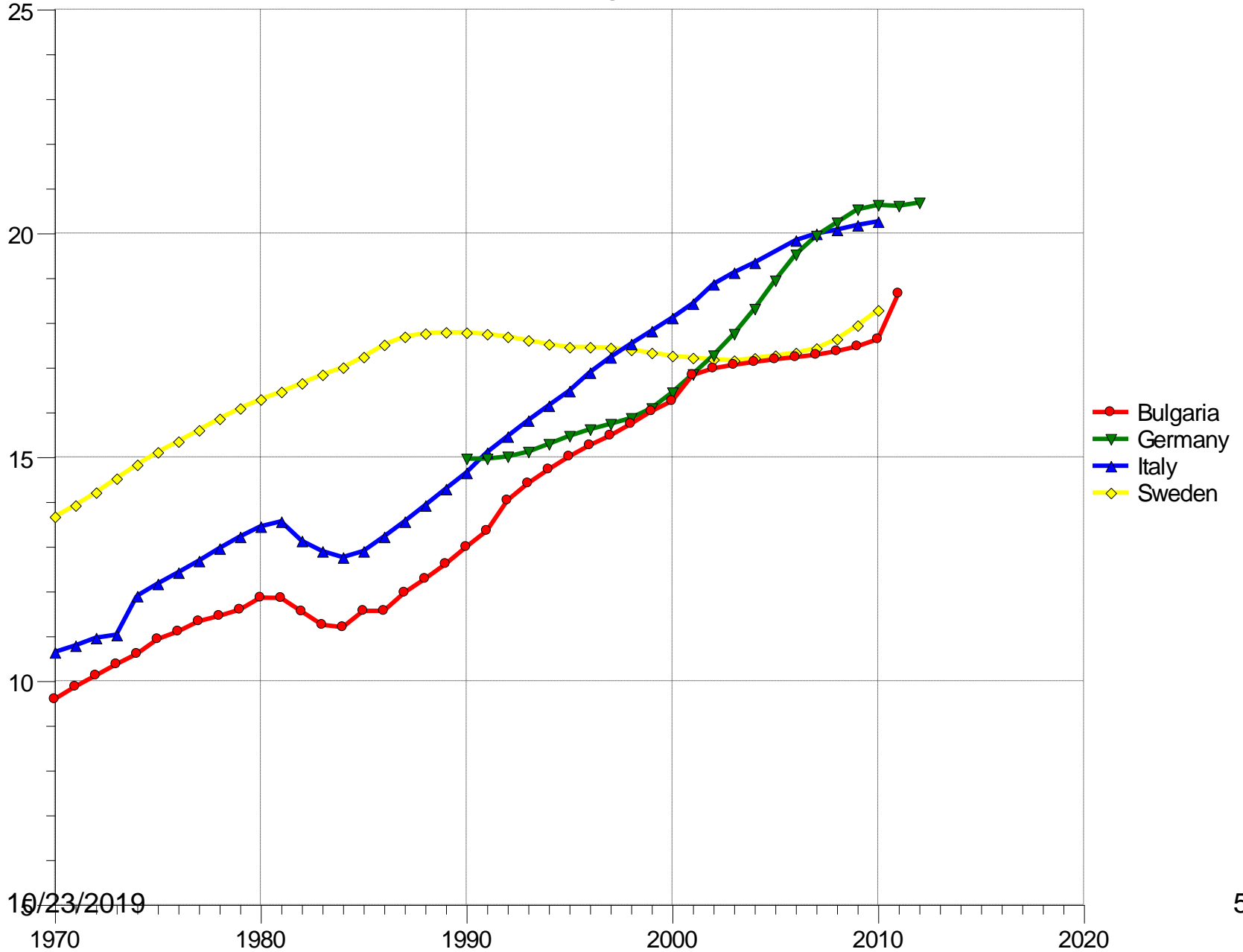
Сериозни са предизвикателствата пред здравните системи и здравни служби: развитие на адекватна здравна помощ и здравни институции за продължително лечение, хосписни грижи, адекватна подготовка на здравните кадри за работа с възрастното население и т.н.

БЪЛГАРИЯ

% of population aged 0–14 years

% of population aged 65+ years

10 факта на СЗО за застаряването на свeтoвнoтo нaсeлeниe

Факт 1. Световното население бързо застарява. Между 2000 и 2050 г. делът на световното население над 60 г. ще се удвои – от около 11% сега до 22%. Броят на лицата на 60 и над 60 г. се очаква да нарасне от 605 милиона сега до 2 милиарда.

Факт 2. Броят на хората на 80 и повече години ще нарасне 4 пъти за периода 2000 – 2050 г.
Към 2050 г. броят на хора на 80 и над 80 години ще достигне 400 милиона. Никога преди това повечето хора на средна възраст не са имали живи родители.

Факт 3. Към 2050 г. 80% от възрастните хора ще живеят в страните с нисък и среден доход. Чили, Китай и Иран ще имат по-голям дял възрастни хора, отколкото САЩ. Броят на възрастните хора в Африка ще нарасне от 54 милиона до 213 милиона.

Факт 4. Основните тежести за здравето на възрастните хора са свързани с хроничните незаразни заболявания.

И в най-бедните страни вече основните убийци са сърдечните заболявания, мозъчният инсулт и хроничните белодробни болести, докато най-важните причини за инвалидност са зрителните увреждания, деменцията, загубата на слуха и остеоартритът.

Факт 5. Възрастните хора в страните с нисък и среден доход понасят по-голяма тежест на заболяванията, отколкото тези в богатите страни. Те имат около 3 пъти по-високи стойности на DALYs поради преждевременна смърт от сърдечни заболявания, инсулт и хронични белодробни заболявания, а също така по-високи коефициенти на зрителни и слухови увреждания.

Факт 6. Нараства нуждата от продължителни грижи. Броят на възрастните в развиващите се страни, които не могат да се грижат за себе си поради ограничена подвижност, физически или психични здравни проблеми ще нарасне 4 пъти към 2050 г. Голяма част от тях изискват продължителни грижи, вкл. сестрински грижи в дома, в общността, институционални или болнични грижи.

Факт 7. Ефективната първична здравна помощ за възрастните хора на ниво на общността има решаващо значение. Добрите грижи са важни за промоцията на здравето на възрастните хора, за предотвратяване на заболяванията и за справянето с хроничните заболявания. Всички здравни професионалисти трябва да бъдат обучавани по проблемите на стареенето.

Факт 8. Подкрепящата и подходяща за възрастта околна среда позволява на възрастните хора да живеят и да увеличават своя принос за обществото.

Създаването на подходяща физическа и социална среда има голямо влияние за подобряване на активното участие и независимост на възрастните хора.

Факт 9. Здравословното стареене започва със здравословно поведение в по-ранните стадии на живот. Но никога не е късно да се започне: например, рискът от преждевременна смърт намалява с 50%, ако някое лице се откаже от тютюнопушене между 60- и 75-годишна възраст.

Факт 10. Нужно е преосмисляне на възприемането на напредналата възраст. Обществото трябва да разчупи стереотипите и да развие нови модели на стареенето през 21-ви век. Всеки може да извлече ползи от общностите, работните места и обществата, които да насърчават активното и видимо участие на възрастните хора.